

Yoksulluk Koşullarında Eğitim: 2024 Türkiye'sinden Portreler Şubat 2024

“Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, herkesin eğitim görme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler, eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olacağı ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendireceği hususunda mutabıktırlar.”

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Madde 13-1’den

Giriş:

Türkiye’de yaklaşık beş buçuk milyonu ilkokullarda olmak üzere yirmi milyon öğrenci 5 Şubat 2024 günü itibariyle ders başı yaptı. Yoksulluk döngüsünü kırmada eğitim ülkemizde hala çok kritik bir rol oynamaya devam etmektedir (1). Ne yazık ki Türkiye’de eğitimde devamlılık birçok öğrenci ve aile için önemli zorluklarla mücadele etmek anlamına gelmektedir. Her beş çocuktan birinin öğün atladığı (2), her beş çocuktan üçünün sinema veya tiyatroya son bir senede hiç gitmediği (3), 442 bin 643 çocuğun eğitim dışı kaldığı (4), gelir dağılımındaki bozulmanın devam ettiği (5) şartlar altındayız.

Derin Yoksulluk Ağı olarak, İstanbul’un farklı semtlerinde yapılan saha çalışmaları ve hane görüşmeleri ile yoksulluğun çok boyutlu halini görünür kılıp tartışmaya açmakta, gündem oluşturmada, güncel tartışmalarla çözüm önerileri sunarak kamu kurumları, yerel ve merkezi yönetimler nezdinde savunu faaliyetleri yapmaktadır. Saha çalışmaları neticesinde görüşme yaptığımız hanelerde güçlendirme çalışmaları; eğitime erişim desteği başlığı ile ilköğretim kademesinde olan ve eğitimden kopma riski bulunan öncelikli kız öğrencilere üniforma, kırtasiye ve aylık temel gıda ihtiyaçlarını desteklemek üzere devam etmektedir. Hane içi destek kira, fatura, ilaç, eşya gibi haneye özel destekler ile sosyal destek - istihdam mekanizmalarına yönlendirme çalışmaları da devam etmektedir. Derin Yoksulluk Ağı olarak kamuoyuna sunduğumuz bu raporda, beslenme, ulaşım, giyim ve her çeşit okul malzemelerine erişim gibi temel ihtiyaçlarda yaşanan güçlüklerin kız öğrencilerin eğitim hayatlarını nasıl etkilediğini, destek sağladığımız dokuz kız öğrencinin velileriyle yaptığımız görüşmeler ışığında inceliyoruz. Çocuklarımızın yaşadıkları zorluklara rağmen eğitime tam katılımlarını sağlamak adına, çözdükleri veya çekmeye devam ettikleri güçlükleri sizlerle paylaşıyoruz.

Velileri ile görüşme yaptığımız öğrencilerimizin yaş ve tahsil durumları şu şekilde:*

Nihan, 14 yaşında, 8. sınıf öğrencisi

İpek 15 Yaşında, 10. sınıf öğrencisi

Helin 8 yaşında, 3. sınıf öğrencisi

Simge 8 yaşında, 1. sınıf öğrencisi

Melahat 19 yaşında, üniversite 2. sınıf öğrencisi

Cansu 12 yaşında, 7. sınıf öğrencisi

Ayça 17 yaşında, 12. sınıf öğrencisi

Seher 12 yaşında, 7. sınıf öğrencisi

Ceren 14 yaşında, 9. sınıf öğrencisi

*Mahremiyetlerinin korunması adına çocuklarımızın isimleri değiştirilmiştir.

Okulda Beslenme

Derinlemesine görüşme yaptığımız ailelerin hemen hepsi öğrenim yaşındaki çocuklarını düzenli ve sağlıklı beslemede ciddi zorluklar içerisinde. Kantinlerden alışveriş yapma şansları kiminin son derece kısıtlıyken kiminin hiç yok. Dolayısıyla evden götürdükleri beslenme ile yetinmek durumundalar. Bu beslenmelerin hemen hepsi ağırlıklı ekmek arası yiyecekler hazırlıyorlar ve bu öğünler karbonhidrat ağırlıklı ve besleyici değeri oldukça düşük besinlerden oluşuyorlar.

Annesine büyüdüğünü ve “birinci sınıflar gibi” beslenme istemediğini söyleyen Nihan 14 yaşında ve 8. sınıf öğrencisi. Günde en fazla 30-35 TL kadar harçlık alıyor. Bu harçlığıyla ağırlıklı simit, ayran, bisküvi ve su alıyor ve okul saatleri içerisinde (7:50’den 13:30’a kadar) annesinin tabiriyle “bir şekilde eve gelene kadar idare ediyor”. Bir keresinde hafta boyunca biriktirdiği harçlıkla 65 liraya hamburger alabilmiş. Annesi Nihan’ın arkadaşlarının yanında harcama yapamamaktan dolayı çekinip utandığını söylüyor; bu mahcubiyet öyle bir hal almış ki artık okula devam etmeyi istemiyormuş.

Her ne kadar eksiklikleri olsa da, annesi ilkokul 3. sınıfa devam eden Helin’nin beslenme çantasını düzenli olarak hazırlamaya çalıştığını söylüyor. Arada okula sarma ve pilav üstü tavuk götürüyor. Ekmek

“Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, herkesin, yeterli beslenme, giyim ve konut da dahil olmak üzere, kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma ve yaşam koşullarını sürekli geliştirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler bu hususta hür rızaya dayalı uluslararası işbirliğinin temel önemini kabul ederek, bu hakkın gerçekleşmesini güvence altına almak için uygun tedbirler alacaklardır.”

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Madde 11-1

arasında patates, salatalık ve zeytin en çok tercih ettiği beslenmelerden birisi. Ama sıklıkla da evden kek, bisküvi ve çikolata götürüyor. Bazı zamanlarda annesine bu abur cuburlardan bıktığını söylüyor.

İlkokul birinci sınıfta okuması sebebiyle Simge’nin okulu bir beslenme listesi veriyor ama annesi maddi sebeplerden dolayı buna uyamadığını söylüyor. Annesi beslenmesine elinden ne gelirse süt, ekmek, patates kızartması, makarna ve kahvaltılık koyuyor. DYA’nın ulaştırdığı market kartı desteği sayesinde süt, yoğurt, yumurta, yağ ve kuru gıda alabiliyor. Ailesinin parası olmadığı için Simge harçlık olarak hiç para almıyor. Ailece çeşme suyu içmek zorunda olan Simge’nin ailesi bazen evdeki hastalıkların bu çeşme suyundan kaynaklandığını düşünüyorlar.

Üniversite 2. sınıf öğrencisi olan Melahat da bütün gün kampüste olmasına rağmen hemen her gün yemeğini evden getiriyor. Annesi beslenmesinde en çok bulunan yemeğin pilav olduğunu, haftada yaklaşık bir kere kantinden çorba aldığını söylüyor.

7. sınıf öğrencisi olan Cansu’nun beslenme şartları da oldukça kısıtlı durumda. Annesi kızının kantine hemen hiç gidemediğini söylüyor. Kantinden sadece, o da seyrek olarak loliop alabiliyor. Annesi Cansu’nun "arkadaşım tombik hamburger aldı" gibi sözler söylediğini üzülerek aktarıyor ve ekliyor: “Yemin ediyorum iki çocuğumun da bir hamburger bir tost almışlığı yok... Yeri geliyor ekmek içine bir marul bir domates bulabilirsem koyuyorum. Bazen meyve suyu bile alamıyoruz. İyi kötü en azından beslenmesini alabiliyorum yardımlarınızla. Bir simit on-on beş lira meyve suyu on lira.”

Lise son sınıfta okuyan Ayça da kantine “fiyatlar iki kat pahalı” olduğu için gitmiyor. Annesi bu farka örnek olarak kantin ile market arasında ayranın fiyatı 2-3 lira kadar oynadığını anlatıyor. DYA'nın market kartı desteği ile marketten aldığı yiyecekler ile beslenmesini hazırlıyor. Annesi Ayça'nın en sık götürdüğü yemeğin ekmek arası patates ve ayran olduğunu söylüyor.

Tanınmış bir Anadolu Lisesi'nde dokuzuncu sınıf öğrencisi olan Ceren ise içine kapanık bir çocuk olduğundan babasına beslenme konusunda beklentilerine dair bir şey anlatmıyor. Kahvaltı yapmayı sevmediği için babasından harçlık alıyor. Öğlenleri fiyatı uygun olduğu için okuluna 8-9 dakika mesafede bulunan bir pilavcıya gidiyor.

Okula ulaşım

Küçük yaşlardaki öğrencilerin çoğunu anne veya babaları mahalle içerisindeki okullarına yürüyerek götürüp getiriyorlar. Bu da çalışmak zorunda olan anne babaları oldukça zorluyor. Yaşları biraz büyüdüğü zaman ise şartlar daha da zorlaşabiliyor. Bazıları indirimli öğrenci kartını tüm çabalarına rağmen alamıyorlar. Bazı durumlarda ise uzun mesafeleri yürüyerek gidip gelmek zorunda kalıyorlar. Kimi öğrenciler okula toplu taşıma ile gidip eve yürüyerek dönerek tasarruf yapmaya çalışıyor. Ulaşımındaki tüm bu zorluklar ise çocukların yorulmasına ve performanslarının düşmesine sebebiyet veriyor.

Evi ile okulu arasında iki metro durağı mesafe olan Nihan'ın ailesi en son metroya bindiğinde bir biniş 12,5 liraymış. Okula gitmesi dakikalar sürüyor. Öğrenci kartı çıkartmak için çok uğraştığını ancak bir türlü başaramadığını söyleyen annesine, en sonunda Nihan “umut ediyorum bekliyorum olmuyor, boşver sen zaten sürekli hastaneye gidip gelip yoruluyorsun” demiş ve bu çabalarından vazgeçmişler.

Cansu ise aylık 250 TL olan öğrenci kart masrafını annesi karşılayamadığı için her gün 45 dakika süren okul yolunu yürümek zorunda kalıyor. Annesi de dizinde kireçlenme başlamasından ve şeker hastası olmasından dolayı Cansu'ya nadiren eşlik edebiliyor. Annesine “yorgunluktan ders yapasım gelmiyor artık” diyen Cansu 6 Aralık'ta bir de trafik kazası geçirmiş. Bir

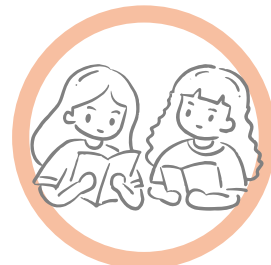

motorsikletin çarpması sonucunda üniforması, montu ve botu parçalanmış. Annesi Cansu'nun kendisine "utanıyorum bir parmağım dışarı çıkıyor" diyerek tabanı çöken botunu gösterdiğini ve şu anda kendi hırkasını verdiği üzümlere anlatıyor.

Kaygılar ve Beklentiler

Ailelerin tamamı eğitimin her şeye rağmen çok önemli olduğunun bilincindedir. Çocuklarının okula devam edip etmeyeceği konusundaki kaygılarını sorduğumuzda iki eğilim göze çarpıyor. Kimisi her şeye rağmen azimle okutmaya devam edeceklerini söylerken, kimisi ise maddi kaygılardan ve çocuklarının motivasyonunun düşme ihtimalinden söz ediyor. Giyecek ve elektronik çocukların en ciddi ihtiyaçları olarak göze çarpıyor. Burada da yeri geldiğinde okullardaki yönetimin, yeri geldiğinde komşuların yardımcı oldukları göze çarpıyor. Yine de hem kendilerinin hem de çocuklarının ilerideki mesleklerine dair hayallerinin olduğunu, özellikle çocukların en fazla sağlık sektöründe -doktor, hemşire, fizyoterapist- ve devlette -polis, savcı- çalışmayı istediklerini gözlemliyoruz.

Yukarıda arkadaşlarının yanında harcama yapamamasından dolayı okulu bırakmayı düşündüğünü belirttiğimiz Nihan'ın annesi, bu konuda fazla üstüne gitmek istemediğini, kızının haklı olduğunu söylüyor. Yine de Nihan tekstilde ortacı olarak çalışmak istediğini söylediğinde annesi okulu bırakmasından korkmuş ve izin vermemiş. Nihan daha önceleri hemşire olmayı hayal ediyormuş. "Doktor olsun, benim çektiklerimi çekmesin" diyen annesi bu konudaki sözlerini "ama görünüşe göre hemşire olmakta bile güçlük çekecek" diyerek tamamlıyor. Nihan kardeşleriyle paylaştığı odasında ders çalışıyor. Ders çalışırken komşularının şifresini verdiği internet hattından faydalanıyor ve ödevlerinde yine aynı komşularının kızı kendisine yardım ediyor. Nihan'ın okul üniforması bir tane olduğu için yıkanması ve kuruması düşünüldüğünden haftada iki gün sivil olarak okula girmesine hocaları izin veriyor. Daha önce bir giyim firmasının sağladığı kıyafet kodu ile giyim alışverişini yapabilen aile, bu aralar kıyafet konusunda çok sıkıntı çekiyor.

Velileriyle görüştüğümüz İpek ve Helin de doktor olmak istiyorlar. İpek'in evinde komşularıyla faturasını ortak ödedikleri bir internet bağlantısı mevcutken, Helin'nin evinde sadece kendilerinin kullandıkları bir hat var. Her iki çocuk da anne veya babalarının telefonundan internete ulaşabiliyor. Helin'nin annesi kızının henüz branş seçmediğini, ama çocuk sevgisinden dolayı kendi gönlünden geçenin çocuk doktorluğu olduğunu hevesle aktarıyor. DYA'nın aracı olduğu bir giyim firmasının sağladığı kıyafet kodu ile bot, kazak, eşofman ve mont ihtiyaçlarını karşılamışlar.

Melahat'ın da okulu seven ve "çabası çok" olan bir genç olduğunu söyleyen annesi, fizyoterapist olan kızının dört senelik okul kazanmak için yeniden sınavlara hazırlandığını aktarıyor. Bu gayretinden dolayı da okulu yarıda bırakma endişesinin bulunmadığını söylüyor. Annesinin kıyafetlerini dört sene boyunca eskitmeden ve ihtiyaç belirtmeden giyebildiğini söylediği Melahat, DYA'nın kendisine sağladığı bilgisayarda, kardeşleriyle ortak kullandığı bir odada ders çalışıyor.

Simge ise annesinin telefonundan ve bazen çeken bazen çekmeyen komşunun internet hattından faydalanıyor. Muhtemelen henüz birinci sınıf öğrencisi olduğu ve rol model olarak onları gördüğü için anaokulu öğretmeni olmak istiyor. Annesi okuma yazmayı ilk dönemde söken ve okuyabildiği kadar kitap okuyan kızına güvendiğini, "Allah fırsat verdiğçe okutacağını" söylüyor. Simge'nin ayakkabı ve çanta ihtiyacı ise hala sürüyor.

Beslenme, ulaşım ve kıyafet konusunda yaşadığı büyük güçlükleri anlattığımız Cansu'nun savcı olmak istediğini söyleyen annesi, Cansu ve kardeşleri için "onlar çocuk, düşünemiyor ama ben diken üstündeyim" diyerek kaygılarını bizimle paylaşıyor.

Yaşadığı semtten köklü bir Anadolu Lisesi'ni kazanınca bizzat ilçe eğitim müdürünün tebrik ettiği Ceren de evde yalnızca babasının telefonundan internete erişebiliyor. Savcı olmak isteyen Ceren ne yazık ki hem imkansızlıklardan hem de okula adaptasyon sorunlarından dolayı mahalledeki bir okula geçmeyi düşünmüş ama ilçe eğitim müdürü kendisini okulda kalmaya ikna etmiş. Bu sıralarda her ne kadar derslerini

toplasa da, gerek Ceren, gerekse önce sporcu sonra da polis olmayı düşünen kardeşi Seher, cafede çalışan arkadaşlarına özenerek sık sık babalarına part-time çalışalım, harçlık çıkaralım, nasılsa ileride kocamız çalıştırmayacak diyorlarmış. Ama babaları bize “ben çalışmaya dördüncü sınıfta başladım. Para tatlı gelince koptum. Para kazanmaya başlarsa okuma hevesleri kaçır” diyerek çalışmalarına izin vermediğini anlattı.

Yaz tatilinde konfeksiyonda temizlikçilik yapan ve harçlığını çıkararak Ayça da okula devam edip polis olmak istiyor. Ama annesi okuluna devam edememesinden endişe ediyor.

Tatil ve Boş Zaman

“Taraflar Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.

Taraflar Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.”

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 31

Görüşüğümüz ailelere bu sömestrda çocukların nasıl zaman geçirdiğini ve nasıl zaman geçirmek istediklerini de sorduk. Aldığımız cevaplar maalesef çocukların boş zamanlarında kaliteli zaman geçirme şansları olmadığını, üstelik sosyal medyanın ve arkadaş çevresinin de etkisiyle kış tatillerine ve çeşitli etkinliklere şahit olup kendileri adına üzdüklerini gösteriyor.

Nihan sömestrda sadece birkaç günlüğüne yaşıtı olan kuzeniyle oynamaya yatılı olarak teyzesine gitmiş. Annesi “Fazla gezme gibi bir ortamları olmadığı için” kızının evde ev işlerine yardımcı olmaya başladığını, ama kitap okumayı da sevdiğini ve tatilde okuması için biraz kitap aldıklarını söylüyor. Tatil hayalleri için “Sapanca diye bir yer varmış. Evler havuzlu. Onu çok istiyor” diyor.

Helin ise “kafam rahat olsun” diyerekten ilk günden sömestr ödevlerini bitirmiş. Sonra da kuzenleriyle evde ve parklarda oynamış. Sadece ailecek gittikleri Mardin festivali için mahalle dışına çıkabilen Helin, annesine “anne tatilde bizi hiç dışarı çıkartmadın” diyormuş.

Tatil boyunca evde kalan Simge ise annesinin deyimiyle “ATV’de ne çıkarsa izliyor”. Ama annesi çok televizyon izlemesine izin vermiyor. Ödevlerini yaparsa annesi telefonunu Simge’ye veriyor. Evde Simge tatil boyunca bebekleriyle ve ayıcıklarıyla oynamış. Yaşadıkları yerde parkın olmadığından bahseden annesi, daha uzakta bir park olduğunu, ama orada “çeteler kavga ettiği için” çocuklarını götürmeye korktuğunu anlatıyor. Simge en çok kapalı oyun alanlarına gitmek istiyor. Ama bu oyun tesislerine girmek için çocuk başı 140 TL ödemek gerekiyor. “Merdivenden” günlük 300 TL kazanan annesi ise “bu parayı versem nasıl geçineceğim” diyor.

Cansu da sömestrda yalnızca fırından akşamları askıda bayat ekmek ve poğaçaya almak için evden çıkabilmiş. Evde kitap okuyup kardeşiyle oynayan Cansu, yavaş yavaş çocuk odasını, kendi bulaşığını toplayarak ev işlerine yardımcı olmaya başlamış. Whatsapp hikayesinde kayak yapan arkadaşlarını gören Cansu ve kardeşleri “anne bu sene kar görmedik. Kayaktepe mi ne varmış. Yol parası çok tutar mı” demişler. Annesi ise onlara şu cevabı vermiş: “Uzak dedim, kayboluruz dedim, yanımızda erkek yok gidemeyiz dedim”. Ailecek arabayla 15-20 dk mesafede olan sahile gitmek istemişler ama gidememişler. İlkokulda da giriş fiyatı 80-120 TL arasında değişen gösterilerin olduğunu, ama çocuğunun gitmeyip “tek başına sınıfta kaldığını” söyleyen annesi, kendisinin de 32 yaşına geldiğini ve sinemaya bile hayatında gitmediğini, sinemayı ailece çok merak ettiklerini ekliyor.

Kar tatilini merak eden bir diğer ikili de Ceren ve kardeşi Seher. Babaları Uludağ’da kayak hikayelerini görüp özenen kardeşlerin belki arkadaşlarıyla cafeye gittiğini, tatilin başında dinlenip okulun başlamasına üç dört gün kala ödevlerini yaptıklarını söyledi.

Sonuç:

Yoksulluk koşulları altında eğitimine devam etmeye çalışan öğrencilerin karşılaştıkları bu çeşitli zorluklar karşısında onların eğitimdeki başarılarını desteklemek ve potansiyellerini ortaya çıkarabilmesi, yukarıda çeşitli maddelerini andığımız ve ülkemizin de imzacısı olduğu sözleşmelere uyulmasından geçmektedir. Bu sözleşmelere uyulması adına ilgili politika yapıcılardan şu somut taleplerde bulunuyoruz:

Okulda beslenme imkanlarının geliştirilmesi adına

- Okullarda çocukların ve gençlerin sağlıklı beslenebilmeleri için bütçeden pay ayrılmalıdır.
- Yerel üreticilerin de eklemlendiği işbirlikleri teşvik edilmelidir.
- Düşük gelirlere yönelik beslenme destek programları genişletilmeli ve etkin bir şekilde uygulanmalıdır.
- Bu programların geliştirilmesinde benzer durumdaki ülkelerin birikimlerini ve deneyimlerini paylaştığı Uluslararası Yemek Koalisyonu'na Türkiye üye olmalıdır.

Öğrencilerin okula ulaşımında kolaylık sağlanması adına:

- Öğrenci kartları ücretsiz olmalıdır.
- Uzak mesafelerdeki okullara ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla güvenilir ve düzenli servis hizmetleri sağlanmalıdır.
- Öğrenci kartlarının teminindeki bürokratik zorlukları kaldıracak çözümler bulunmalıdır.

Okula devamlılık kaygılarının azalması adına:

- Eğitim masraflarını azaltmak için ders kitapları, kırtasiye malzemeleri ve okul ücretleri gibi mali yükleri azaltıcı önlemler tüm sınıflarda yaygınlaştırılmalıdır.
- Maddi sıkıntı çeken ailelere yönelik ekonomik destek programları güçlendirilmeli ve daha geniş bir kapsama yayılmalıdır.

Öğrencilerin boş zamanlarında beşeri yeterliliklerinin artırılması adına:

- Okulların, merkezi yönetimin ve belediyelerin işbirliği ile çocuklara ücretsiz veya düşük maliyetli spor, sanat ve kültürel etkinliklerinin sunulabileceği bir altyapı hazırlanmalıdır.
- Sömestr tatillerinde, düşük gelirli ailelerin çocuklarına yönelik kampanyalar ve etkinlikler düzenlenmelidir.

Dayanışma Yaşatır!

DERİN
YOKSULLUK
AĞI

Kaynaklar:

(1) TÜİK'in "Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri, 2023" araştırmasına göre "okur-yazar olmayan fertlerin %27,8'i, bir okul bitirmeyenlerin %24,7'si, lise altı eğitilmişlerin %14,0'ı, lise ve dengi okul mezunlarının ise %7,7'si" yoksul olarak hesaplanmış, yükseköğretim mezunları ise %3,2 ile en düşük yoksulluk oranına sahip grup olmuştur.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2023-53713&dil=1>

(2) Euronews: PISA raporunda yoksulluk ile başarı ilişkisi: Öğün kaçırma oranı arttıkça matematik puanı da düşüyor.

<https://tr.euronews.com/2023/12/21/pisa-raporunda-yoksulluk-ile-basari-iliskisi-ogun-kacirma-orani-arttikca-matematik-puanı-d>

(3) TÜİK, Türkiye Çocuk Araştırması, 2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Cocuk-Arastirmasi-2022-49744>

(4) ERG Eğitim İzleme Raporu, 2023

<https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2023/12/EgitimIzlemeRaporu2023.pdf>

(5) TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2023

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-Dagilimi-Istatistikleri-2023-53711&dil=1>

Açık Alan Derneği'nin girişimidir.